

Pròleg

Catalans, espanyols o qui sigui... Un esforç més!

1. *Un esforç més* per a travessar aquest impasse en el que ens trobem. El que és políticament factible no canvia res, i les accions que podrien portar canvis realment significatius són, de moment, políticament impensables. Existeix un tall entre el destí personal i el destí col·lectiu. I, tanmateix, la gent surt al carrer en milers de ciutats d'Europa, del nord d'Àfrica, del continent americà per a cridar que «no ens representen», que «no som mercaderies en mans de polítics ni de banquers», entre tantes altres noves expressions d'una insubmissió política mundial. Hem «après la força del nombre i la implacable eficàcia d'un *No* just, compacte i unànim» (Pere Quart). La intel·ligència col·lectiva ha descobert que atacar el subsistema polític regit pel codi de la representació era el més eficaç per a subvertir la realitat. Fi de la delegació. Els pensadors conservadors, de dreta i d'esquerra, tremolen i, tal com van fer en els anys setanta, parlen d'«un creixement exagerat de les demandes socials», d'una «sobrecàrrega de participació». No han entès quelcom molt més senzill: en l'actualitat, i com a efecte del desbocament del capital, tot@s som potencialment antisistema.

2. *Un esforç més* per a què aquest despertar, per a què aquestes noves formes de politització es mostrin en el que veritablement són. Avui la vida, la pròpia vida, s'ha convertit tant en un desafiament com en un problema comú. Cal evitar les velles dualitats paralitzants militants/no-militants, reforma/revolució... El despertar del que parlen les places no és una presa de consciència, sinó l'expressió d'un malestar que contagia la seva ràbia i, alhora, el seu desig de transformació. El poder va creure durant molt de temps que la indiferència havia dissolt els conflictes socials i que la precarització ens havia fet més covards. Però la desesperació treballa en silenci. Avui s'ha obert un buit poblat de cossos que volen viure i que estan aprenent a expressar-ho políticament. Necessitem un esforç més per a poder sostenir la paraula presa, per a mantenir obert el buit que es produeix en l'estómac quan un deixa de tenir por. El mateix buit que es va produir a les places quan en absència d'identitats (sigles, banderes...) la gent va començar a prendre la dignitat amb les seves mans i a construir allò que roman per sempre.

3. *Un esforç més* per a perseverar en l'obertura d'un nou món que ja està en aquest món, en l'exigència d'un canvi radical que implica necessàriament experimentar. «Anem lents, perquè anem lluny» vol dir negar-se a tancar els problemes que la gent amb les seves lluites està obrint. Això és el que fa el discurs nacionalista tant en la seva variant constitucionalista com independentista. El

discurs constitucionalista espanyol es reclama d'un pretès ordre legal suposadament triat per tothom, i reivindica un «millor units». El discurs independentista, per la seva banda, en nom d'un poble al que diu defensar, reivindica un «dret a decidir». Ambdues posicions es basen en la idea d'una unitat de destí i la seva proposta segueix sent també la mateixa: l'Estat. L'Estat s'imposa com a resposta ràpida i automàtica per a clausurar un problema massa perillós. Ens trobem davant d'una realitat plenament capitalista que ens domina, sobretot, a través de les obvietats que ella mateixa genera. La solució «Estat-nació» és el millor exemple d'obvietat que cal desmuntar per a poder començar a pensar. Perquè en l'actualitat hi ha alguna cosa certament clara: si la realitat inexorable del «això és el que hi ha» és profundament despolititzadora, la politització mitjançant el recurs de l'Estat-nació és ridícula. La pràctica de la gent que resisteix ens ha ensenyat que «quan res és polític, tot és pot polititzar». Aquest és el camí d'una politització que no es recolza en l'Estat.

4. *Un esforç més* per a desmuntar, també, l'obvietat de les obvietats: «el dret a decidir». Com oposar-se a allò que sembla el més natural del món? L'any 2004, quan les administracions catalana i barcelonina es van inventar l'operació especulativa anomenada el «Fòrum Universal de les Cultures», la seva presentació ideològica adoptava també la forma d'allò que no pot ser qüestionat. El Fòrum defensava tres qüestions fonamentals: la pau, la diversitat i la sostenibilitat. Com podia algú oposar-se a allò? Certament, només el més estúpid ho faria. Des d'*Espai en blanc* vam escriure un informe –que va circular molt– analitzant l'esdeveniment com un «laboratori de feixisme postmodern», mostrant els límits reals d'una proposta pretesament crítica. Amb el «dret a decidir» succeeix quelcom similar. El «dret a decidir», tal com es planteja en aquest context, clausura jurídicament la veritable voluntat de decidir, és a dir, de decidir com viure junts dignament. En els últims temps, milers de persones han començat a assajar i a «consultar-se» recíprocament com fer-ho. Aquesta és la vertadera consulta política. Quantes vegades el dret ha complert la funció coercitiva i codificadora que ara veiem? El que està passant és que se'ns retorna empaquetat com a reivindicació d'un dret nacional, el que suposa una decisió de transformació política que va molt més allà. Davant la força de l'anonimat, davant la potència destituent del «no ens representen», davant la necessitat d'haver d'aprendre a dir «nosaltres» sense saber qui som, s'apel·la a un poble que passa a distingir-se necessàriament dels altres i se'l crida a manifestar-se a través d'una consulta. Davant la centralitat de la idea de consulta, se situen les diverses posicions que configuren avui el mapa polític redefinit pel discurs nacionalista: (1) rebutjar la consulta per il·legal, des del constitucionalisme; (2) reivindicar-la com un dret històric dels pobles oprimits, des de l'independentisme; i (3) portar-la més enllà, des d'un nacionalisme crític i socialment transformador, apuntant a l'exigència de «decidir-ho tot». Però dins d'aquest marc, decidir-ho tot es converteix fàcilment en no decidir res.

5. *Un esforç més*, per tant, per a reapropiar-nos de la decisió, però mai des de la captura en una identitat política. És clar que Espanya és un problema no resolt, un problema que no és abstracte o essencialista, sinó que té una història. Concretament, en el nostre temps més recent, aquesta història és la de la transició postfranquista i l'Estat dels partits que va imposar, en definitiva, la democràcia que tenim. El 15M ha estat l'expressió més clara del final d'aquesta transició i els seus consensos socials, polítics i nacionals. En aquesta bretxa oberta, no és cert que la consulta pel «dret a decidir» sigui un exemple de radicalitat política, ben al contrari, no suposa cap veritable ruptura. Reapropiar-se de la decisió no és marxar d'Espanya per encadenar-se a un nou Estat, sinó implicar-nos per desfer per fi Espanya i, primer de tot, aquest Estat dels partits heretat de la transició.

6. *Un esforç més* per anar més enllà de la dualitat Mateix/Altre. No es tracta de substituir un «mateix» per un altre «mateix»: és a dir, Espanya per Catalunya o Catalunya per l'Europa del sud com una totalitat. Tampoc es tracta d'alimentar noves dicotomies organitzades sobre una falsa lògica amic-enemic: Espanya contra Catalunya o, en el context europeu, Alemanya contra els països del sud. Són paranys interessats perquè desvien l'atenció. Les relacions polítiques d'amistat i d'enemistat se situen avui en el marc d'una reactivació de la lluita de classes en la qual les classes dominants han pres l'ofensiva. Per a nosaltres, els enemics són avui els poders, de diferent tipus i escala territorial, que s'estan apropiant de la riquesa col·lectiva i que destrueixen, amb renovada violència, els vincles socials i els espais de vida comuna. La diversitat històrica, lingüística i cultural, a Catalunya i en tants llocs del món, forma part d'aquesta riquesa que cal cuidar i defensar col·lectivament. Per això, pensem que és important passar de la lògica Mateix/Altre, identitat/diferència, a una redefinició pràctica del sentit de la riquesa. Des d'un nou paradigma de la riquesa com allò que no es pot capturar sota cap dualitat, es fa possible experimentar políticament un joc de posicions sense solució ni síntesi: una trama de punts de negociació entre instàncies i escales diferents, capaç d'establir aliances i de reconèixer els veritables enemics en cada situació.

7. *Un esforç més*, perquè alguna cosa ha començat que no sabem cap on ens portarà. El nostre objectiu no és Ítaca, sinó aquest món comú que compartim i al qual aspirem, junt amb tants d'altres, a una vida digna. Alguna cosa ha començat, i políticament s'està traduint mitjançant la idea de procés, i més concretament, de processos constituents. Un esforç més per no tancar-los tampoc en el codi polític unidimensional d'allò electoral, o dels processos electorals. No neguem la importància en un moment donat d'intervenir en la política parlamentària per canviar les coses de manera efectiva. Però per això, els processos constituents que s'han posat ja en marxa, no han d'oblidar el seu poder destituent: ho van dir ben clar les places, «No ens representen». Ni aquests ni aquells ni les institucions tal com pauten el joc, tancat i estèril, de la política avui. No som

ingenus i sabem que avui una revolució no és començar de zero. Potser per això ja hem començat. A on puguem arribar depèn avui de les paraules que escollim per a dibuixar els camins que seguirem i inventarem plegats. No és només una qüestió discursiva o narrativa. És una qüestió política en la que s'hi juga l'actual combat del pensament.

8. Per això hem fet, entre molts, aquest llibre. Després de la manifestació de l'11 de setembre de 2012 vam llançar un Pressentiment que va tenir molt ressò; feia una crida: «Catalans, un esforç més!». Aquesta crida la vam voler compartir amb els nostres amics, còmplices i interlocutors, catalans, espanyols o qui fós, que ens és ben bé igual. Per això vam obrir la convocatòria per tal d'enviar textos breus o imatges que responguessin obertament a aquest desafiament. Al llarg d'aquests mesos n'hem rebut molts, tants que no els hem pogut posar tots en la versió en paper. També hem rebut alguns silencis i negatives significatives. Volem agrair, en qualsevol cas, l'esforç de tots aquells que han respost a la crida, perquè sentim realment que ha estat un esforç més. Cadascun dels escrits i propostes que recollim són fruit d'una veritable elaboració valenta de la bretxa oberta, elaboracions que en molts casos no han estat fàcils i que han obert buits, contrarietats i preguntes incòmodes. Cadascú, a més, ha assumit la seva posició sense buscar el consens amb la resta, fins al punt que ni tan sols aquest pròleg serà de l'acord de tots. El conjunt és rar: rar per escàs, ja que entorn d'aquesta qüestió no hi ha molts llocs on es pugui fer l'exercici de pensar lliurement sense adherir-se a aquesta o aquella posició. Rar, també, per desconjuntat: no hem volgut construir falses coherències, sinó recollir la dissonància del nostre entorn més proper (políticament i vitalment parlant). Per això és un llibre que només pot ser inacabat. Pensem que aquesta incompletesa no és una posició estètica, sinó una veritable interpel·lació en l'impasse d'allò polític. Un esforç més.

CATALANS!

un esforç més...

ja tenim una policia arrogant i despietada

ja tenim uns mitjans de comunicació experts en l'art de la propaganda

ja tenim un sistema de partits que garanteix que els corruptes es protegeixin entre si

ja tenim en projecte més parcs temàtics que ningú

ja tenim en marxa la privatització dels serveis públics i bancs rescatats amb els nostres estalvis

ja tenim un líder, i el seu esperit està amb tots nosaltres

ja tenim il·lusió!

Ara ja tenim tot el dret a un Estat-nació, a un Estat propi. Ens mereixem entrar al club dels Estats i participar de la seva heroica i sagnant història.

[... quan dormo, que és quan hi veig clar, m'adono que, aquí i allà, tots tenim por d'estar junts d'una altra manera. Un país sense fronteres? Avui els nostres somnis no estan a l'altura d'un món que ja és comú.]

EL PRESENTIMENT

N. 14
www.elpresentiment.net
19.10.2012